

Моделі оцінки ризиків

Міжнародні стандарти щодо оцінки ризиків ділових відносин

Стандарти Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ)*

Оцінка ризиків банку не повинна бути складною, але **повинна відповідати характеру та обсягу банківської діяльності**. Для менших або менш складних банків може бути достатньо простої оцінки ризиків

При оцінці ризику важливо розрізняти **первинний** та **залишковий** ризики

1

Первинний ризик – це притаманний обставинам ризик, який існує **до застосування заходів** із зниження (мінімізації) ризику до прийняттого для банку рівня

2

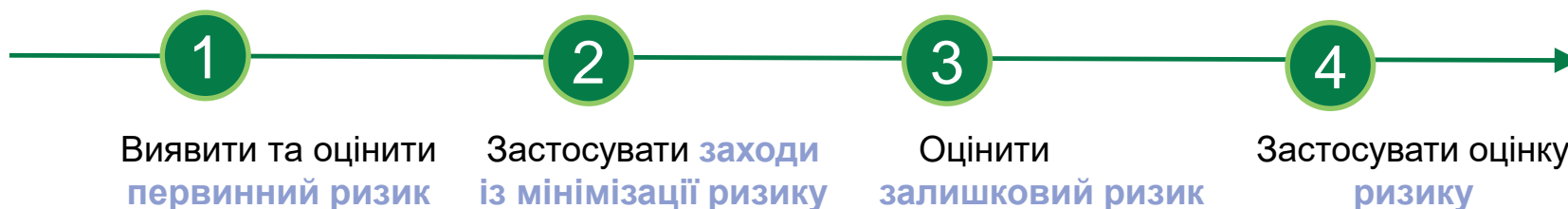
Залишковий ризик – це рівень ризику, який залишається **після застосування заходів** із зниження (мінімізації) ризику до прийняттого для банку рівня

*Керівництво FATF з ризик-орієнтованого підходу для банківського сектору

Моделі оцінки ризиків ділових відносин із клієнтом

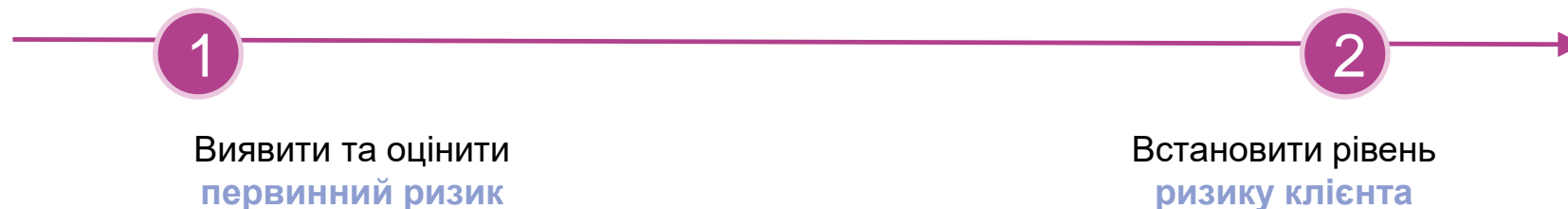
Дворівнева система оцінки ризиків ділових відносин з клієнтом

п.38 Постанови № 65

Однорівнева система оцінки ризиків ділових відносин з клієнтом

п.59 Постанови № 65

Однорівнева модель оцінки ризиків

Однорівнева модель оцінки ризиків

1 Виявлення ризиків ВК/ФТ клієнта

Тип клієнта (ділова репутація,
період і сфера діяльності)

Географічні фактори (країна
діяльності і реєстрації)

Послугами якими користується
клієнт (ступінь вразливості до
ВК/ФТ)

Канали надання послуг
(залучення третіх осіб,
дистанційні канали)

2 Оцінка ризиків ВК/ФТ клієнта

Розрахунки показників ризиків
ВК/ФТ

Застосування результатів
оцінки ризиків (моніторинг)

Оновлення рівнів ризиків
клієнтів

Перегляд моделі (критеріїв)
оцінки ризиків

Встановлення рівня ризику клієнта одразу після оцінки ризику ділових відносин

Дворівнева модель оцінки ризиків

Рекомендації щодо оцінки ризику у дворівневій моделі

Межі застосування

- Впровадити методологію оцінки ризиків
- Визначити межі застосування оцінки ризиків
- Визначити ролі обов'язки працівників
- Визначити джерела збору інформації
- Зібрати дані, документи, інформацію

Оцінка первинного ризику

- Здійснити оцінку первинного рівня ризику ВК/ФТ клієнта
- Поширити інформацію для обміну та порівняння результатів аналізу із заінтересованими сторонами

Оцінка залишкового ризику

- Визначити заходи мінімізації первинних ризиків
- Розрахувати залишковий рівень ризику ВК/ФТ
- Отримати погодження результатів розрахунку залишкового ризику від керівництва банку

Результати

- Узагальнити результати та повідомити про них вище керівництво банку
- Задokumentувати результати
- Переглянути та за потреби оновити методологію

Матриця ймовірності та впливу ризиків

Рівень та наслідки ризику ВК/ФТ

Вплив	
Рівень	Наслідки ризиків ВК/ФТ
Високий	Тяжкі наслідки ризику
Середній	Середні наслідки ризику
Низький	Незначні наслідки ризику / Відсутність будь-якого впливу

Ймовірність	
Рівень	Ймовірність
Високий	Висока вірогідність наявності ризику
Середній	Розумні підстави для припущення ризику
Низький	Низька вірогідність наявності ризику

I. Вплив (impact) = потенційні втрати в разі наявності ризику

II. Ймовірність (likelihood) = вірогідність виникнення ризику

Сценарне застосування матриці ризиків

Індикатор ризику	Ймовірність	Вплив	Первинний ризик	Заходи мінімізації ризику	Залишковий ризик
Клієнт є новоствореною компанією у сфері роздрібною торгівлі	Висока	Середній	Високий	<ul style="list-style-type: none"> Установити посилений моніторинг операцій з готівкою. Отримання інформації про джерела походження коштів Отримати додаткову інформацію про власників компанії (КБВ інших компаній) 	Середній
Клієнт здійснює діяльність у сфері видобутку руд (корисних копалин) та/або дорогоцінного каміння та має контрагентів в країнах підвищеного ризику	Висока	Середній	Високий	<ul style="list-style-type: none"> Отримання згоди на встановлення ділових відносин Посилений моніторинг ділових відносин Отримати додаткову інформацію про контрагентів клієнта Додаткове вивчення дозвільної документації Збір додаткової інформації про репутацію компанії 	Середній
Клієнт є відомою транскордонною компанією, акції якої обертаються світових фондових біржах	Низька	Середній	Середній	<ul style="list-style-type: none"> Здійснення стандартних заходів Моніторинг ділових відносин 	Низький

Матриця ймовірності та впливу ризиків

ЙМОВІРНІСТЬ

В П Л И В

- **action** – необхідність відреагувати на ризик
- **effort** – рівень заходів, необхідних для мінімізації
- **monitoring** – рівень необхідного моніторингу

Сукупність факторів ділових відносин із клієнтом розглядається як:

- ✓ Низький ризик, якщо він розміщений у **полях №5-6**
- ✓ Середній ризик, якщо він розміщений у **полях №3-4**
- ✓ Високий ризик, якщо він розміщений у **полях №1-2**

№6 не вимагає негайного реагування, застосування посиленних заходів мінімізації через те, що ви вважаєте ймовірність і вплив низькими

№3 вимагає виділення ресурсів для реагування, застосування помірних заходів та моніторингу. Необхідно відстежувати всі показники, щоб переконатися, що виявлені ризики не переходять у червоні категорії (поля №1 та №2)

У полі №1 визначено ризики, які з великою ймовірністю вплинуть на діяльність банку. Очевидно, що будь-що в цьому полі (тобто ризики банку, ділові відносини тощо) потребуватиме виділення значних ресурсів для реагування, проведення посиленних заходів мінімізації та посиленого моніторингу

Оцінка ризик-профілю банку

I

Оцінка ризик-профілю банку

- Характер та масштаб діяльності банку
- Географічне розташування банку, держави реєстрації клієнтів
- Продукти та послуги, що надаються банком
- Канали/способи надання (отримання) послуг
- Види клієнтів та їх ризик-профілі
- Інші значущі фактори

II

Оцінка ризик-профілю клієнта

Неприйнятно високий ризик

- Неможливість виконувати визначені законодавством обов'язки у сфері ПВК/ФТ/мінімізувати ризики
- Наявність обґрунтованих підозр за результатами вивчення підозрілої діяльності клієнта
- Наявність підстав вважати, що клієнт є компанією-оболонкою

Високий ризик

- Клієнти, що здійснюють діяльність у сфері віртуальних активів
- Клієнти, щодо яких є підозра про здійснення ними операцій ВК/ФТ, вчинення інших злочинів
- Клієнти, що здійснюють фінансові операції за зовнішньоекономічними договорами, учасниками яких є особи, котрі мають реєстрацію, місце проживання або місцезнаходження в державі (юрисдикції) з переліку держав, що не виконують рекомендації FATF

Банк запроваджує власну скорингову ризик-модель і самостійно визначає алгоритм (модель) проведення оцінки ризиків та шкалу визначення рівнів ризиків

Застосування заходів з мінімізації ризиків

збільшення рівня ризик-апетиту → збільшення заходів мінімізації ризиків

посилений моніторинг всіх ділових відносин із клієнтом

вжиття посилених заходів для встановлення особи та/або інформації про високоризикового клієнта

застосування додаткових заходів внутрішнього контролю

візит працівника банку до клієнта за адресою його місцезнаходження з метою перевірки відповідності інформації, наданої клієнтом банку

вжиття посилених заходів щодо забезпечення актуальних даних про клієнта

збільшення частоти і глибини моніторингу

Встановлення прийняттого рівня ризику

прийнятний ризик

ризик, який є керованим, підконтрольним банку, не може спричинити підвищення юридичного ризику та ризику репутації, а також погіршення фінансових результатів діяльності банку чи завдати шкоди його кредиторам і клієнтам

ризик-апетит

величина ризику ВК/ФТ, визначена наперед та в межах прийняттого рівня ризику ВК/ФТ, щодо якої банк прийняв рішення про доцільність/необхідність її утримання з метою досягнення його стратегічних цілей та виконання бізнес-плану

Банк визначає свій ризик-апетит, ураховуючи:

- ✓ ризики, які банк готовий прийняти
- ✓ ризики, які банк може прийняти, але лише після вжиття заходів з управління такими ризиками (їх мінімізації)
- ✓ ризики, які є неприйнятними для банку

Види ризиків

- Репутаційні
- Операційні
- Юридичні
- Концентраційні

Визначення ризик-апетиту прямо впливає на наступний крок - заходи із мінімізації (зменшення) ризику ВК/ФТ. Визначення прийнятних для банку ризиків має узгоджуватись із керівництвом банку

Оцінка залишкового рівня ризику

Залишкові ризики повинні відповідати ризик-апетиту (прийнятному для банку рівня ризику ВК/ФТ). Залишкові ризики не можуть перевищувати прийнятні ризики. Якщо встановлено, що залишкові ризики перевищили прийнятні ризики, необхідно повернутися до попереднього етапу та застосувати більшу кількість заходів із мінімізації ризиків або посилити використання таких заходів

Якщо банк співпрацює з високоризиковими клієнтами, заходи з мінімізації ризиків ВК/ФТ повинні бути співмірними та пропорційними, а залишкові ризики – прийнятними та обґрунтованими

Застосування оцінки ризиків

оцінка ризиків має бути задокументована у внутрішніх політиках та процедурах банку

застосування оцінки ризиків відповідно до внутрішніх документів банку

документування, опису заходів із мінімізації ризиків ВК/ФТ

результати оновлення документів щодо КБВ

результати моніторингу всіх ділових відносин банку

застосування визначених внутрішніми документами банку спеціальних заходів до високоризикових клієнтів

отримання погодження керівництва банку на ведення рахунків високоризикових клієнтів

Політика банку з питань ПВК/ФТ доводиться до відома правління банку та відповідального працівника банку

Перегляд ризик-орієнтованого підходу

Умови перегляду рівнів ризику

Банк має періодично забезпечувати перегляд ризик-орієнтованого підходу та дотримуватися нижчезазначених умов:

- 1) перегляд проводиться **регулярно** або в разі **внесення змін до бізнес-моделі** банку
- 2) перегляд здійснюється в порядку, **визначеному внутрішніми документами** банку з питань ПВК/ФТ
- 3) звіт про перегляд повинен бути **направлений керівництву банку**
- 4) **результати** перегляду повинні бути **задокументовані**

Дякуємо за увагу!